

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103002/B/2018/36097107973936900

OSOBITOSTI ÚČTOVANIA FYZICKEJ OSOBY –
PODNIKATEĽA V SÚSTAVE PODVOJNÉHO
ÚČTOVNÍCTVA
Bakalárska práca

2018

Dominika Čuperková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

OSOBITOSTI ÚČTOVANIA FYZICKEJ OSOBY –
PODNIKATEĽA V SÚSTAVE PODVOJNÉHO
ÚČTOVNÍCTVA
Bakalárska práca

Študijný program: Účtovníctvo

Študijný odbor: Účtovníctvo

Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Vedúci záverečnej práce: Ing. Tomáš Matuský

Bratislava 2018

Dominika Čuperková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

ABSTRAKT

ČUPERKOVÁ, Dominika: Osobitosti účtovania fyzickej osoby – podnikateľa v sústave podvojného účtovníctva. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Tomáš Matuský. – Bratislava: FHI EU, 2018, 39 s.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať osobitosti účtovania vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa, ktorý účtuje v sústave podvojného účtovníctva, a demonštrovať získané teoretické poznatky na konkrétnych účtovných prípadoch. Práca je rozdelená do 3 kapitol. Obsahuje 2 schémy a 9 tabuliek. Prvá kapitola sa zaoberá teoretickými poznatkami o podnikaní a vedení účtovníctva fyzickej osoby – podnikateľa a o účtovaní vlastného imania danej fyzickej osoby v sústave podvojného účtovníctva. V druhej časti sa charakterizuje hlavný cieľ bakalárskej práce, ktorý je rozčlenený na čiastkové ciele a metódy skúmania, ktoré boli použité pri vypracovaní práce. Tretia kapitola sa venuje účtovaniu konkrétnych účtovných prípadov, ktoré sa týkajú vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva, a rieši problematiku účtovania vlastného imania v obchodných spoločnostiach. Výsledkom riešenia danej problematiky je oboznámenie sa s účtovaním vlastného imania v prípade fyzickej osoby – podnikateľa účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva a jeho rozdielnosťami oproti účtovaniu vlastného imania v obchodných spoločnostiach.

Kľúčové slová: fyzická osoba – podnikateľ, podvojný účtovníctvo, vlastné imanie

ABSTRACT

ČUPERKOVÁ, Dominika: The Specifics of Recording the Sole trader in Double-entry Bookkeeping scheme. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Economic Informatics; Department of Accounting and Auditing. – Thesis supervisor: Ing. Tomáš Matuský. – Bratislava: FHI EU, 2018, 39 p.

The aim of the final thesis is to analyze the specifics of recording the equity of a sole trader in double-entry bookkeeping scheme, and to demonstrate acquired theoretical knowledge on the specific accounting transactions. The thesis is divided into three chapters and contains two schemes and nine tables. The first chapter deals with the theoretical knowledge about a entrepreneurship and bookkeeping of the sole trader and about recording the equity of the sole trader in double-entry bookkeeping scheme. The second part characterizes the main goal of the thesis, which is divided into partial objectives and the methods of investigation used in the elaboration of the thesis. The third chapter is devoted to recording the specific accounting transactions related to the equity of the sole trader who is recording in the double-entry bookkeeping scheme and deals with the recording of equity in business companies. Solving given issues results into the familiarization with recording the equity in case of sole trader and its differences in relation to recording the equity in business companies.

Key words: sole trader, double-entry bookkeeping scheme, equity

Obsah

Úvod	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma	9
1.1 Podnikanie fyzickej osoby – podnikateľa v podmienkach Slovenskej republiky.....	9
1.1.1 Formy podnikania fyzickej osoby - podnikateľa	10
1.2 Povinnosť viesť účtovníctvo	13
1.2.1 Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa v sústave podvojného účtovníctva	16
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	21
3 Výsledky práce.....	23
3.1 Účtovanie vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa v sústave podvojného účtovníctva	23
3.2 Účtovanie vlastného imania v obchodných spoločnostiach.....	29
Záver	35
Zoznam použitej literatúry	38

Zoznam schém a tabuliek

Schéma č. 1 – Podstata bilančného princípu v účtovníctve

Schéma č. 2 – Členenie zdrojov majetku

Tabuľka č. 1 - Vybrané účtovné prípady o vlastnom imaní fyzickej osoby – podnikateľa

Tabuľka č. 2 – Účtovné prípady spojené s účtom 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa

Tabuľka č. 3 – Prechod zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva

Tabuľka č. 4 – Prevod majetku z osobného užívania do podnikania

Tabuľka č. 5 – Prevod majetku z podnikania do osobného užívania

Tabuľka č. 6 – Darovanie majetku

Tabuľka č. 7 – Účty vlastného imania obchodných spoločností

Tabuľka č. 8 – Rozdelenie zisku

Tabuľka č. 9 – Usporiadanie straty

Úvod

Jednou z najrozšírenejších foriem podnikania v Slovenskej republike je podnikanie vo forme fyzickej osoby – podnikateľa. Fyzická osoba – podnikateľ sa môže dobrovoľne rozhodnúť účtovať v sústave podvojného účtovníctva, ktorá predstavuje základnú sústavu účtovníctva na Slovensku. V určitých prípadoch má daná fyzická osoba povinnosť účtovať v sústave podvojného účtovníctva. Ak fyzická osoba - podnikateľ vedie podvojnú účtovníctvo, odlišuje sa jeho účtovanie od účtovania obchodných spoločností tými účtovnými prípadmi, ktoré sa týkajú vlastného imania. Vlastné imanie predstavuje vlastné zdroje krytia majetku podnikateľa. Bakalárska práca sa zameriava na osobitosti účtovania vlastného imania v prípade fyzickej osoby – podnikateľa, ktorý účtuje v sústave podvojného účtovníctva. Cieľom práce je oboznámiť sa a analyzovať účtovanie vlastného imania u danej fyzickej osoby.

V prvej kapitole si charakterizujeme fyzickú osobu – podnikateľa a jednotlivé formy podnikania, v ktorých môže fyzická osoba – podnikateľ pôsobiť. Uvedieme si, kedy fyzická osoba – podnikateľ účtuje v sústave podvojného účtovníctva, kedy v sústave jednoduchého účtovníctva a aké má iné možnosti okrem uvedených dvoch sústav. Ďalej si všeobecne charakterizujeme vlastné imanie a jeho účtovanie u fyzickej osoby – podnikateľa účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva.

V druhej časti sa oboznámime s hlavným cieľom bakalárskej práce a jeho členením na čiastkové ciele. Stručne si definujeme metodiku práce a jednotlivé metódy skúmania, ktoré sme využívali pri spracovaní bakalárskej práce.

V tretej kapitole sa zaoberáme účtovaním konkrétnych účtovných prípadov, s ktorými sa môžeme stretnúť pri účtovaní vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva. Uvedieme si príklad fiktívneho podnikateľa, ktorý podniká ako fyzická osoba – podnikateľ a účtuje v sústave podvojného účtovníctva. Na záver si analyzujeme vlastné imanie a jeho účtovanie v obchodných spoločnostiach.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma

1.1 Podnikanie fyzickej osoby – podnikateľ a v podmienkach Slovenskej republiky

Fyzická osoba je pojem, ktorý označuje človeka, jednotlivca. Podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov¹ „*spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením.*“² Aby mohla fyzická osoba uskutočňovať právne úkony, musí mať spôsobilosť na právne úkony. „*Spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (spôsobilosť na právne úkony) vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou.*“³ V Slovenskej republike sa plnoletosť nadobúda dosiahnutím veku 18 rokov.

Ak sa fyzická osoba rozhodne podnikat', môže v podmienkach Slovenskej republiky podnikat' ako fyzická osoba - podnikateľ alebo založením právnickej osoby. Právnická osoba je organizácia, ktorá bola zriadená na určitý účel a má právnu subjektivitu. Právnickými osobami podľa Občianskeho zákonníka sú „*združenia fyzických alebo právnických osôb, účelové združenia majetku, jednotky územnej samosprávy, iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon.*“⁴ Rozdiel oproti fyzickej osobe je ten, že právnickú osobu musíme založiť.

Fyzická osoba, ktorá podniká, sa stáva podnikateľským subjektom. Pre podnikanie fyzickej osoby je typické to, že podnik vlastní jedna fyzická osoba, ktorá sa osobne zúčastňuje na vykonávaní podnikateľskej činnosti. Tento typ podnikania má, ako aj ostatné formy podnikania, svoje výhody aj nevýhody. Medzi výhody zaraďujú autori odbornej literatúry nasledujúce skutočnosti:

- začatie a skončenie podnikania je relatívne jednoduché;
- podnikanie je možné prerušiť;
- jednoduchá organizačná štruktúra, ktorá sa ľahšie prispôsobuje meniacim sa potrebám;
- priamy kontakt so zákazníkmi;
- nezávislosť v rozhodovaní, možnosť sebarealizácie;

¹ Ďalej len „Občiansky zákonník“.

² Občiansky zákonník, § 7 ods. 1.

³ Občiansky zákonník, § 8 ods. 1.

⁴ Občiansky zákonník, § 18 ods. 2.

- zisk sa nedelí, v celej výške zostáva k dispozícii vlastníkovi;
- zákonom nie je stanovené žiadne základné imanie, ktoré by fyzická osoba musela vytvoriť;
- v porovnaní s právnickou osobou si fyzická osoba môže spravidla uplatňovať nižšiu sadzbu dane a nezdaniteľné časti základu dane, keďže zisk podlieha dani z príjmov fyzických osôb.

Nevýhodami tohto typu podnikania je podľa literatúry najmä to, že fyzická osoba pri svojej nesolventnosti ručí neobmedzene celým svojim majetkom, znáša celkové podnikateľské riziko, má obmedzený prístup k úveru. Vlastník a manažér je zvyčajne tá istá osoba, čo vedie k zraniteľnosti riadenia podniku a k vyššej fyzickej a psychickej zaťažnosti.

1.1.1 Formy podnikania fyzickej osoby - podnikateľa

Fyzická osoba môže podnikáť vo viacerých formách. Podľa formy rozdeľujeme podnikanie fyzických osôb do troch skupín:

1. fyzické osoby, ktoré vykonávajú ekonomickú činnosť na základe osobitných právnych predpisov – slobodné povolania;
2. fyzické osoby, ktoré vykonávajú poľnohospodársku výrobu – samostatne hospodáriaci roľníci;
3. fyzické osoby, ktoré podnikajú na základe živnostenského zákona – živnostníci.

Slobodné povolania nie sú jednoznačne definované v žiadnom zákone Slovenskej republiky. Ide o špecifickú podnikateľskú činnosť, pri ktorej sa poskytujú služby ideovo-duševného charakteru osobne, nezávisle a na vlastnú zodpovednosť. Fyzické osoby, ktoré chcú vykonávať slobodné povolania musia splniť osobitné požiadavky, napríklad vzdelanie, prax, zložiť odborné skúšky, byť členmi v komore. Príslušníci slobodných povolání sú evidovaní na štatistickom úrade. Keďže nejde o vykonávanie živnosti, neregistrujú sa na živnostenskom úrade. Medzi slobodné povolania patria okrem iných napríklad:

- lekári, veterinárni lekári, lekárnici, chiropraktici;
- notári, advokáti, audítori, exekútori;
- architekti, stavební inžinieri, reštaurátori kultúrnych pamiatok;

- spisovatelia, hudobníci, výtvarní a dramatickí umelci.

Samostatne hospodáriaci roľníci predstavujú ďalšiu formu podnikania fyzických osôb. Podnikanie samostatne hospodáriacich roľníkov upravuje zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov v znení neskorších predpisov⁵. Samostatne hospodáriaci roľník vykonáva podnikateľskú činnosť v poľnohospodárskej výrobe, vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách. Podľa uvedeného zákona ide o „*činnosť fyzickej osoby, ktorá osobne alebo pomocou iných osôb*

- a) *vyrába výrobky poľnohospodárskej výroby za účelom získania trvalého zdroja príjmov, najmä ich predajom, prípadne*
- b) *vykonáva úpravu alebo iné spracovanie svojej poľnohospodárskej produkcie; pokiaľ treba na túto činnosť súhlas podľa osobitných predpisov, len s týmto súhlasom, alebo*
- c) *poskytuje príležitostne práce alebo výkony v súvislosti s poľnohospodárskou výrobou, pri ktorých využíva prostriedky a zariadenia slúžiace poľnohospodárskej výrobe, spravidla v čase, keď sa pre túto výrobu plne nevyužívajú, alebo dobýva nevyhradené nerasty.*“⁶

Rovnako ako slobodné povolania, ani samostatne hospodáriaci roľníci sa neregistrujú na živnostenskom úrade, keďže ich činnosť sa nepovažuje za živnosť. Registrujú sa na príslušnom mestskom alebo obecnom úrade. Samostatne hospodáriaci roľník „*vykonáva poľnohospodársku výrobu vo vlastnom mene, na vlastný účet a zodpovednosť.*“⁷

Živnostenské podnikanie je najrozšírenejšou formou podnikania fyzickej osoby, ktorú upravuje zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov⁸. Pojem živnosť podľa zákona označuje „*sústavnú činnosť prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku a za podmienok ustanovených týmto zákonom.*“⁹ Živnostenský zákon neurčuje, ktoré konkrétne činnosti sú živnosťou, ale obsahuje negatívne vymedzenie živnosti, čiže určuje, ktoré činnosti živnosťou nie sú. Podľa živnostenského zákona živnosťou nie je

⁵ Ďalej len „zákon o súkromnom podnikaní občanov“.

⁶ Zákon o súkromnom podnikaní občanov, § 12a ods. 1.

⁷ Zákon o súkromnom podnikaní občanov, § 12a ods. 2.

⁸ Ďalej len „živnostenský zákon“.

⁹ Živnostenský zákon, § 2.

napríklad prevádzkovanie činností vyhradených zákonom štátu, vykonávanie liečiteľskej činnosti, činnosť pri výkone slobodných povolání, činnosť športovca a športového odborníka, činnosť bánk, platobných inštitúcií, poisťovní, banská činnosť, poľnohospodárstvo a lesníctvo, rozhlasové a televízne vysielanie, vykonávanie technických a emisných kontrol vozidiel a mnoho ďalších.¹⁰

Živnostenský zákon stanovuje všeobecné podmienky, ktoré musí spĺňať každá fyzická osoba, ktorá chce získať živnosť. Všeobecnými podmienkami prevádzkovania živnosti sú dosiahnutie veku 18 rokov, spôsobilosť na právne úkony a bezúhonnosť.¹¹

Okrem všeobecných podmienok zákon ustanovuje aj osobitné podmienky získania živnosti, ktorými sú predovšetkým odborná alebo iná spôsobilosť, ak ju zákon na prevádzkovanie živnosti vyžaduje. Osobitné podmienky sú podrobnejšie špecifikované v živnostenskom zákone pre každý druh živnosti osobitne.

Oprávnenie na prevádzkovanie živnostenského podnikania vzniká fyzickým osobám dňom ohlásenia, teda dňom, kedy sú splnené všetky náležitosti ohlásenia živnosti. Živnostenské oprávnenie môže vzniknúť aj neskorším dňom ako je deň ohlásenia, ak je tento deň v ohlášení uvedený.¹²

Fyzická osoba, ktorá podniká ako živnostník preukazuje svoje živnostenské oprávnenie osvedčením o splnení podmienok na prevádzkovanie živnosti (osvedčenie o živnostenskom oprávnení) alebo výpisom zo živnostenského registra. Do dňa vydania osvedčenia o živnostenskom oprávnení je preukazom rovnopis ohlásenia s preukázaným doručením.¹³

Živnostník prevádzkuje svoju živnosť v priestore, ktorý sa nazýva prevádzkareň. Prevádzkarňou môže byť výrobný závod, predajňa tovaru alebo miesto, kde živnostník poskytuje určité služby. Za prevádzkareň sa nepovažujú priestory, ktoré súvisia s prevádzkovaním živnosti (napríklad miesto uskladnenia surovín a tovaru, priestory určené na prijímanie zákaziek alebo prijímanie a vydávanie tovaru) ani technické a technologické zariadenia určené na prevádzkovanie živnosti alebo súvisiace s prevádzkovaním živnosti (napríklad pojazdné predajne, predajné automaty, zariadenia na poskytovanie reklamy).

¹⁰ Vymedzenie činností, ktoré nie sú živnosťou, stanovuje § 3 živnostenského zákona.

¹¹ Živnostenský zákon, § 6 ods. 1.

¹² Živnostenský zákon, § 10 ods. 1.

¹³ Živnostenský zákon, § 10 ods. 2.

Živnostenské podnikanie sa od 1. júna 2010 delí na tri skupiny – remeselné, viazané a voľné živnosti. Kritériom členenia je odborná spôsobilosť, ktorá sa vyžaduje na vykonávanie danej živnosti.

Pri remeselných živnostiach sa na vykonávanie živnosti vyžaduje odborná spôsobilosť, ktorú fyzická osoba získala vyučením v danom odbore a praxou. Medzi remeselné živnosti patria napríklad murárstvo, klenotníctvo, mäsiarstvo, kaderníctvo, kozmetické služby a podobne. Remeselné živnosti sú uvedené v prílohe č. 1 živnostenského zákona.

Na prevádzkovanie viazaných živností je potrebné preukázať odbornú spôsobilosť nadobudnutú inak. Odbornú spôsobilosť upravujú osobitné predpisy pre každý druh viazanej živnosti samostatne. Viazanými živnosťami sú napríklad vývoj a výroba zbraní alebo streliva, zubná technika, zlievanie drahých kovov, prevádzkovanie autoškoly a mnoho ďalších. Viazané živnosti sú vymenované v prílohe č. 2 živnostenského zákona.

Ak sa fyzická osoba rozhodne vykonávať voľnú živnosť, nemusí preukazovať odbornú alebo inú spôsobilosť, musí spĺňať iba všeobecné podmienky. Voľné živnosti nie sú v zákone taxatívne vymenované, ale sú to tie živnosti, ktoré nepatria do skupiny ani remeselných ani viazaných živností.

1.2 Povinnosť viesť účtovníctvo

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov¹⁴ určuje podnikateľom ich základnú povinnosť - povinnosť viesť účtovníctvo. Účtovníctvo musia viesť v rozsahu a spôsobom ustanoveným v osobitnom predpise, ktorým je zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov¹⁵.

Všetky právnické osoby so sídlom na území Slovenskej republiky, zahraničné osoby, ktoré na území Slovenskej republiky podnikajú alebo vykonávajú inú činnosť podľa osobitných predpisov, a všetky fyzické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú alebo inú samostatnú zárobkovú činnosť¹⁶ podľa osobitných predpisov, majú povinnosť viesť

¹⁴ Ďalej len „Obchodný zákonník“.

¹⁵ Ďalej len „zákon o účtovníctve“.

¹⁶ Podľa § 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“) za príjmy z inej samostatnej zárobkovej činnosti považujeme napríklad príjmy z vytvorenia diela a z podania umeleckého výkonu, z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním, príjmy znalcov a tlmočníkov, príjmy z činností sprostredkovateľov, športovcov a športových odborníkov.

účtovníctvo a zostavovať účtovnú závierku, a teda ich považujeme za účtovné jednotky. Definíciu, kedy je fyzická osoba účtovnou jednotkou, stanovuje zákon o účtovníctve. Podľa uvedeného zákona sa fyzická osoba považuje za účtovnú jednotku vtedy, keď *„podniká alebo vykonáva inú samostatnú zárobkovú činnosť, ak preukazuje svoje výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov na účely zistenia základu dane z príjmov podľa osobitného predpisu.“*¹⁷ Výnimkou je fyzická osoba, ktorá vedie daňovú evidenciu podľa zákona o dani z príjmov, ktorú nepovažujeme za účtovnú jednotku.

V súčasnosti v Slovenskej republike rozoznávame dve základné sústavy účtovníctva, v ktorých môžu účtovné jednotky viesť účtovníctvo, a to sústavu jednoduchého účtovníctva a sústavu podvojného účtovníctva. Sústava podvojného účtovníctva je základnou sústavou a môžu v nej účtovať všetky účtovné jednotky, pričom v sústave jednoduchého účtovníctva môžu účtovať iba tie účtovné jednotky, ktorým to dovoľuje zákon o účtovníctve.

Ak sa na podnikateľov pozeráme z pohľadu Obchodného zákonníka, rozdelíme ich na dve skupiny – podnikatelia zapísaní v obchodnom registri a podnikatelia nezapísaní v obchodnom registri. Podnikatelia, ktorí sú zapísaní v obchodnom registri, musia účtovať výlučne v sústave podvojného účtovníctva. V tejto sústave podnikatelia účtujú o stave a pohybe majetku a záväzkov, o vlastnom imaní, o nákladoch, výnosoch, príjmoch, výdavkoch a o výsledku hospodárenia (zisk alebo strata). Účtovné zápisy sa uskutočňujú v dvoch účtovných knihách, a to v hlavnej knihe a v denníku. Účtovná závierka má tri súčasti – súvahu, výkaz ziskov a strát a poznámky. Do obchodného registra sa povinne musia zapisovať obchodné spoločnosti (t. j. akciová spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť), družstvá, právnické osoby založené podľa práva Európskej únie, podniky a organizačné zložky podnikov zahraničných osôb, a taktiež iné právnické osoby, odštepné závody a iné organizačné zložky podnikov, ktorým to ustanovuje osobitný zákon.¹⁸ Fyzická osoba – podnikateľ sa môže do obchodného registra zapísať dobrovoľne – na vlastnú žiadosť, alebo ak jej to ustanoví osobitný predpis. Pre fyzickú osobu zapísanú v obchodnom registri platí tiež povinnosť účtovať v sústave podvojného účtovníctva.

Podnikatelia nezapísaní v obchodnom registri si môžu vybrať, či budú účtovať v sústave jednoduchého účtovníctva alebo v sústave podvojného účtovníctva. Ak podnikatelia účtujú v sústave jednoduchého účtovníctva, musia účtovať o stave a pohybe

¹⁷ Zákon o účtovníctve, § 1 ods. 1.

¹⁸ Obchodný zákonník, § 27 ods. 2 písm. a), b).

majetku a záväzkov, o rozdiel majetku a záväzkov, o príjmoch a výdavkoch a výsledku hospodárenia. Príjmy a výdavky peňažných prostriedkov sa počas účtovného obdobia zaznamenávajú v peňažnom denníku. Okrem toho účtujú v knihe dlhodobého majetku, knihe zásob, pokladničnej knihe, knihe cenín, knihe účet v banke, knihe pohľadávok a knihe záväzkov. V prípade potreby si môže účtovná jednotka založiť aj iné pomocné knihy. Účtovnú závierku tvoria dva výkazy – výkaz o majetku a záväzkoch a výkaz o príjmoch a výdavkoch. V sústave jednouchého účtovníctva podľa zákona o účtovníctve „môže účtovať

- a) podnikateľ, ktorému to umožňuje osobitný predpis (Obchodný zákonník);
- b) fyzická osoba, ktorú považujeme za účtovnú jednotku;
- c) občianske združenie, jeho organizačné zložky, ktoré majú právnu subjektivitu, organizačné zložky Matice slovenskej, ktoré majú právnu subjektivitu, združenia právnických osôb, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, neinvestičné fondy, poľovnícke organizácie a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby; ak nepodnikajú a ak ich príjmy nedosiahli v predchádzajúcom účtovnom období 200 000 eur, ak nie sú subjektom verejnej správy;
- d) cirkev a náboženská spoločnosť, ich orgány a cirkevné inštitúcie, ktoré majú právnu subjektivitu; ak nepodnikajú.¹⁹

Fyzická osoba – podnikateľ si môže pri uplatňovaní výdavkov, ktoré slúžia na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov, zvoliť okrem dvoch základných sústav účtovníctva aj iné možnosti. Môže sa rozhodnúť pre uplatnenie výdavkov percentom z príjmov (tzv. paušálne výdavky) alebo vedenie daňovej evidencie, pri ktorej uplatňuje daňovník, rovnako ako pri vedení jednoduchého alebo podvojného účtovníctva, skutočné preukázateľné výdavky.

Paušálne výdavky si môže uplatniť daňovník, ktorý nie je platiteľom DPH alebo je platiteľom DPH len časť zdaňovacieho obdobia a neuplatní si preukázateľné daňové výdavky.²⁰ Paušálne výdavky sa uplatňujú vo výške 60 % z úhrnu príjmov, ich výška je ale obmedzená sumou 20 000 eur. Daňovník musí viesť evidenciu o príjmoch v časovom slede v členení potrebnom na zistenie základu dane (čiastkového základu dane) vrátane prijatých dokladov, ktoré spĺňajú náležitosti účtovných dokladov a o zásobách a pohľadávkach.

¹⁹ Zákon o účtovníctve, § 9 ods. 2.

²⁰ Zákon o dani z príjmov, § 6 ods. 10.

Daňovník, ktorý uplatňuje preukázateľne vynaložené daňové výdavky, sa môže rozhodnúť pre vedenie daňovej evidencie. V takom prípade sa nepovažuje za účtovnú jednotku, nemusí viesť účtovníctvo a zostavovať účtovné výkazy. Počas zdaňovacieho obdobia vedie daňovník „*daňovú evidenciu* o:

- a) *príjmov* v časovom slede v členení potrebnom na zistenie základu dane (čiastkového základu dane) vrátane prijatých dokladov, ktoré spĺňajú náležitosti účtovných dokladov;
- b) *daňových výdavkov* v časovom slede v členení potrebnom na zistenie základu dane (čiastkového základu dane) vrátane vydaných dokladov, ktoré spĺňajú náležitosti účtovných dokladov;
- c) *hmotnom majetku a nehmotnom majetku zaradenom do obchodného majetku,*
- d) *zásobách a pohľadávkach;*
- e) *záväzkoch.*²¹

V bakalárskej práci sa zameriavame na podnikanie fyzickej osoby – podnikateľa, ktorý účtuje v sústave podvojného účtovníctva. Účtovanie a rámcovú účtovú osnovu pre podnikateľov, ktorí účtujú v sústave podvojného účtovníctva špecifikuje Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov²².

1.2.1 Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa v sústave podvojného účtovníctva

Aby sme lepšie pochopili pojem vlastné imanie, priblížime si najskôr dva pohľady na majetok, ktoré sa v účtovníctve uplatňujú. Na majetok sa pozeráme z hľadiska formy, druhu majetku a účelu jeho použitia, pričom ide o konkrétne druhy majetku, ktorými sú dlhodobý nehmotný majetok, dlhodobý hmotný majetok, dlhodobý finančný majetok, zásoby, dlhodobé pohľadávky, krátkodobé pohľadávky, krátkodobý finančný majetok a finančné účty. Druhý pohľad spočíva v tom, že sa na majetok pozeráme z hľadiska zdrojov

²¹ Zákon o dani z príjmov, § 6 ods. 11.

²² Ďalej len „postupy účtovania“.

majetku, teda odkiaľ účtovná jednotka majetok získala, z akých zdrojov ho financovala. Zdroje majetku delíme na vlastné zdroje a cudzie zdroje.

Dvojaký pohľad na majetok z hľadiska formy a zdrojov sa v účtovníctve charakterizuje prostredníctvom bilančného princípu a vyplýva z toho, že každý druh majetku, ktorý účtovná jednotka pri svojej činnosti používa, bol nadobudnutý, respektíve financovaný z určitého zdroja. Bilančný princíp je znázornený v schéme č. 1. – Podstata bilančného princípu v účtovníctve.

Schéma č. 1 – Podstata bilančného princípu v účtovníctve

MAJETOK	
PODĽA FORMY	PODĽA ZDROJOV
<i>V čom?</i>	<i>Z čoho?</i>
V akých konkrétnych druhoch má podnik uložené prostriedky?	Odkiaľ podnik získal majetok, z akých zdrojov ho financoval?

Zdroj: ŠLOSÁROVÁ, Anna a kol. 2016. *Účtovníctvo*. 2. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 47. ISBN 978-80-8168-444-9.

Zdroje majetku sa môžu členiť z rôznych hľadísk, jedno zo základných členení je členenie z hľadiska vlastníctva, podľa ktorého sa zdroje majetku delia na dve skupiny – vlastné a cudzie zdroje majetku. Vlastné zdroje majetku sú zdroje od spoločníkov alebo vytvorené účtovnou jednotkou, predstavujú nároky vlastníkov na majetok. Cudzie zdroje majetku sú zdroje získané od externých subjektov, ktoré predstavujú rôzne druhy záväzkov. Rozdelenie zdrojov majetku podľa vlastníctva je znázornené v schéme č. 2 – Členenie zdrojov majetku.

Schéma č. 2 – Členenie zdrojov majetku

Zdroje majetku	Vlastné zdroje	Základné imanie
		Emisné ážio
		Kapitálové fondy
		Fondy tvorené zo zisku

		Kumulované výsledky hospodárenia za minulé účtovné obdobia
		Výsledok hospodárenia za bežné účtovné obdobie
	Cudzie zdroje	Závazky (dlhodobé, krátkodobé)
		Rezervy (dlhodobé, krátkodobé)
		Krátkodobé finančné výpomoci a bankové úvery (dlhodobé, krátkodobé)

Zdroj: MÁZIKOVÁ, Katarína – MATEÁŠOVÁ, Martina – ONDRUŠOVÁ, Lucia. 2016. *Účtovníctvo podnikateľských subjektov I. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 264. ISBN 978-80-8161-405-0.*

Prvú skupinu zdrojov majetku - vlastné zdroje majetku - označujeme v účtovníctve pojmom vlastné imanie. Obchodný zákonník charakterizuje vlastné imanie ako čisté obchodné imanie, ktorým je „obchodný majetok po odpočítaní záväzkov vzniknutých podnikateľovi v súvislosti s podnikaním.“²³ Okrem toho obsahuje aj definíciu vlastného imania, ktorá znie: „Vlastné imanie tvoria vlastné zdroje financovania obchodného majetku podnikateľa podľa osobitného predpisu.“²⁴

Z hľadiska účtovníctva môžeme vlastné imanie účtovnej jednotky definovať priamym alebo nepriamym spôsobom. Priamy spôsob znamená, že vymenujeme jednotlivé zložky tvoriace vlastné imanie. Nepriamy spôsob definuje vlastné imanie ako rozdiel majetku a záväzkov. Zákon o účtovníctve nepoužíva vlastné imanie ako pojem, ale hovorí o ňom ako o rozdieli majetku a záväzkov, teda definuje vlastné imanie nepriamym spôsobom.

Účty vlastného imania sa v rámci účtovnej osnove pre podnikateľov, ktorí účtujú v sústave podvojného účtovníctva, nachádzajú v účtovnej triede 4 – Kapitálové účty a dlhodobé záväzky. Fyzická osoba – podnikateľ účtujúci v sústave podvojného účtovníctva využíva dve účtovné skupiny tejto účtovnej triedy:

- 43 – Výsledok hospodárenia,
- 49 – Fyzická osoba – podnikateľ.

²³ Obchodný zákonník, § 6 ods. 3.

²⁴ Obchodný zákonník, § 6 ods. 4.

Fyzická osoba – podnikateľ nemá zákonom stanovenú povinnosť tvoriť základné imanie, za svoje záväzky ručí celým svojím majetkom, nevytvára fondy zo zisku. Preto na rozdiel od obchodných spoločností neúčtuje na účtoch účtových skupín 41 – Základné imanie a kapitálové fondy a 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia. Tieto účtové skupiny nahrádza účet 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. Na uvedenom účte podnikateľ sleduje stav a pohyb vlastného imania a účtuje na ňom všetky účtovné prípady týkajúce sa vlastného imania.

Podľa § 62 postupov účtovania *„účet 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa slúži na účtovanie všetkých osobných vkladov, vrátane vkladu na začiatku podnikateľskej činnosti, výberov fyzickej osoby a prijatých darov.“*²⁵ Účet 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa teda slúži na zaznamenávanie osobných vkladov do podnikania a výberov na osobnú potrebu. Na ťarchu uvedeného účtu účtujeme počas účtovného obdobia všetky výbery podnikateľa na osobnú potrebu a prevody majetku z podnikania do osobného užívania. V prospech účtu účtujeme vklady do podnikania – peňažné aj nepeňažné.

Ďalej sa na účte 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa účtuje výsledok hospodárenia dosiahnutý v predchádzajúcom účtovnom období. *„Pri otvorení účtovných kníh sa na tento účet účtuje účtovný zisk alebo účtovná strata za predchádzajúce účtovné obdobie so súvzťažným zápisom na účte 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní.“*²⁶ Účtovanie závisí od toho, či je výsledkom hospodárenia účtovný zisk alebo účtovná strata. Ak fyzická osoba dosiahla v prechádzajúcom období zisk, zaúčtujeme ho na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. V prípade straty účtujeme opačným zápisom.

Pre lepší prehľad sa k účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa vytvárajú analytické účty. *„Osobitne sa zaznamenávajú na analytických účtoch k účtu 491 prijaté dary, zisk alebo strata predchádzajúcich účtovných období.“*²⁷

Účet 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa patrí medzi účty s premenlivým zostatkom, čo znamená, že môže mať na konci účtovného obdobia aktívny

²⁵ Postupy účtovania, § 62 ods. 1.

²⁶ Postupy účtovania, § 62 ods. 1.

²⁷ Postupy účtovania, § 62 ods. 3.

aj pasívny zostatok. V súvahe sa však tento účet vykazuje vždy na strane pasív vo vlastnom imaní, ak má aktívny zostatok vykazuje sa so znamienkom mínus.

Tabuľka č. 1 – Vybrané účtovné prípady o vlastnom imaní fyzickej osoby - podnikateľa obsahuje niektoré účtovné prípady, s ktorými sa môžeme stretnúť pri účtovaní vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa, ktorý účtuje v sústave podvojného účtovníctva. Uvedené účtovné prípady sa vždy zaúčtujú prostredníctvom účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa.

Tabuľka č. 1 - Vybrané účtovné prípady o vlastnom imaní fyzickej osoby - podnikateľa

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Peňažný vklad do podnikania na bankový účet	221	491
2.	Výber peňažných prostriedkov na osobnú spotrebu z bankového účtu	491	221
3.	Vklad osobného auta do podnikania	022	491
4.	Vklad pozemku do podnikania	031	491
5.	Prevod osobného auta z podnikania do osobného užívania		
	a) zúčtovanie zostatkovej ceny auta	491	082
	b) vyradenie auta	082	022
6.	Prevod pozemku z podnikania do osobného užívania	491	031
7.	Osobné auto nadobudnuté darovaním od iného subjektu	022	491
8.	Zaúčtovanie výsledku hospodárenia dosiahnutého v predchádzajúcom účtovnom období - zisk	431	491
9.	Zaúčtovanie výsledku hospodárenia dosiahnutého v predchádzajúcom účtovnom období - strata	491	431

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Fyzická osoba – podnikateľ, ktorá účtuje v sústave podvojného účtovníctva, sa od obchodných spoločností odlišuje účtovaním tých účtovných prípadov, ktoré sa týkajú vlastného imania. Hlavným cieľom bakalárskej práce je analyzovať osobitosti účtovania o vlastnom imaní fyzickej osoby – podnikateľa, ktorá účtuje v sústave podvojného účtovníctva. Na naplnenie hlavného cieľa je potrebné stanoviť si čiastkové ciele bakalárskej práce. Medzi čiastkové ciele patrí:

- charakterizovať fyzickú osobu – podnikateľa;
- určiť, kedy podnikateľ účtuje v sústave podvojného účtovníctva, kedy v sústave jednoduchého účtovníctva a aké má iné možnosti;
- charakterizovať formy podnikania fyzickej osoby – podnikateľa;
- charakterizovať vlastné imanie;
- analyzovať účtovanie vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa, ktorá účtuje v sústave podvojného účtovníctva;
- analyzovať danú problematiku v obchodných spoločnostiach;
- porovnať účtovanie vlastného imania u fyzickej osoby – podnikateľa a v obchodných spoločnostiach.

Na spracovanie bakalárskej práce a splnenie jej cieľov je potrebné najskôr zozbierať dostatočné množstvo teoretických poznatkov, ktoré sa týkajú danej problematiky. Poznatky a informácie sme získali z odbornej literatúry a platnej legislatívy. Hlavnými zdrojmi informácií k bakalárskej práci sú predovšetkým učebnice a odborné knihy z oblasti účtovníctva. Čo sa týka legislatívy, využívame najmä zákon o účtovníctve, postupy účtovania a Obchodný zákonník.

V bakalárskej práci sme využívali viaceré metódy skúmania. Pri definovaní a popisovaní jednotlivých javov používame metódu deskripcie. Na základe metódy komparácie sme zhromaždené údaje porovnávali.

Ďalej sme v bakalárskej práci využili metódu analýzy a syntézy. Pomocou metódy analýzy sme si danú problematiku rozložili na jednoduchšie, menšie časti a vybrali z množstva faktov najpodstatnejšie informácie. Prostredníctvom metódy syntézy skúmame jav ako celok, čiže sme jednotlivé poznatky zhrnuli a spojili ich do jedného celku.

Ďalšou významnou metódou je dedukcia. Dedukcia predstavuje postup od všeobecného ku konkrétnemu, odvodzovanie jednotlivého zo všeobecného. Prostredníctvom dedukcie zisťujeme konkrétnu skutočnosť na základe známych, všeobecných poznatkov a tvrdení. Výsledkom tejto metódy sú isté, pravdivé tvrdenia.

V tretej časti bakalárskej práce sme použili príklad na základe fiktívnej fyzickej osoby – podnikateľa, ktorá účtuje v sústave podvojného účtovníctva. Bakalárska práca vychádza z legislatívy ku dňu 30. 04. 2018.

3 Výsledky práce

3.1 Účtovanie vlastného imania fyzickej osoby – podnikateľa v sústave podvojného účtovníctva

Fyzická osoba Ján Horváth podniká ako samostatne zárobkovo činná osoba – živnostník. Miestom trvalého bydliska a zároveň miestom podnikania je mesto Trnava. Ján Horváth prevádzkuje nepravidelnú vnútroštátnu a medzinárodnú autobusovú dopravu pre rôzne príležitosti: dovolenky, svadby, rodinné oslavy, firemné akcie, školské podujatia. Na prevádzkovanie autobusovej dopravy je potrebné získať povolenie, ktoré udeľuje okresný súd v sídle kraja na obdobie 10 rokov, v prípade Jána Horvátha Okresný súd Trnava. Ak chce prevádzkovateľ vykonávať aj medzinárodnú dopravu v členských štátoch Európskej únie, musí mať udelenú licenciu Spoločenstva.

Fyzická osoba – podnikateľ, ktorá prevádzkuje cestnú dopravu, musí byť podľa zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov²⁸ zapísaná v Obchodnom registri, a teda účtovať v sústave podvojného účtovníctva. Podnikateľ Ján Horváth je od roku 2012 zapísaný v Obchodnom registri Okresného súdu Trnava. Pred prijatím zákona o cestnej doprave nemusel byť povinne zapísaný v Obchodnom registri a účtoval v sústave jednoduchého účtovníctva. Keďže ide o fyzickú osobu – podnikateľa účtujúceho v sústave podvojného účtovníctva, účtuje Ján Horváth účtovné prípady, ktoré sa týkajú vlastného imania, prostredníctvom účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa.

Na účte 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa účtuje daný podnikateľ osobnú spotrebu, teda použitie peňažných prostriedkov na svoju súkromnú potrebu, nie na podnikové účely. V prípade, že použije peňažné prostriedky na osobnú spotrebu z bankového účtu, zaúčtujeme túto skutočnosť na ľarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 221 – Bankové účty. Ak peniaze vyberie z pokladnice, zaúčtujeme daný prípad na ľarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 211 – Pokladnica.

Okrem výberov účtujeme aj peňažné vklady, ktoré sa účtujú opačným zápisom ako výbery, teda na ľarchu účtu 221 – Bankové účty alebo 211 - Pokladnica so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. V prípade, že

²⁸ Ďalej len „zákon o cestnej doprave“.

podnikateľ vloží do podnikania vklad nepeňažného charakteru, účtujeme na ťarchu majetkového účtu, v závislosti od druhu majetku, ktorý podnikateľ vložil. Môže ísť napríklad o vklad dlhodobého majetku, ktorý zaúčtujeme na ťarchu niektorého z účtov účtovej triedy 0 – Dlhodobý majetok so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa.

Účet 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa slúži aj na účtovanie výsledku hospodárenia, ktorý podnikateľ dosiahol v bezprostredne predchádzajúcom účtovnom období. Súvzťažným účtom pre zaúčtovanie dosiahnutého výsledku hospodárenia na začiatku bežného účtovného obdobia je účet 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní. Ak podnikateľ dosiahol zisk, účtujeme na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. V prípade straty účtujeme opačným zápisom, na ťarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní.

Konečný zostatok účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa sa zaúčtuje v závislosti od toho, či ide o pasívny alebo aktívny zostatok. Pasívny konečný zostatok zaúčtujeme na ťarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 702 – Konečný účet súvahový. Aktívny konečný zostatok sa zaúčtuje opačným zápisom. Účtovanie uvedených účtovných prípadov si zhrnieme v tabuľke č. 2 – Účtovné prípady spojené s účtom 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa.

Tabuľka č. 2 – Účtovné prípady spojené s účtom 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Výber peňažných prostriedkov z pokladnice alebo bankového účtu na osobnú spotrebu	491	211, 221
2.	Peňažný vklad do pokladnice alebo na bankový účet	211, 221	491
3.	Vklad dlhodobého majetku	0xx	491
4.	Zisk dosiahnutý v predchádzajúcom účtovnom období	431	491
5.	Strata dosiahnutá v predchádzajúcom účtovnom období	491	431
6.	Konečný zostatok pasívny	491	702
7.	Konečný zostatok aktívny	702	491

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

Po prijatí zákona o cestnej doprave v roku 2012 sa musel Ján Horváth, ako podnikateľ prevádzkujúci cestnú dopravu, zapísať do obchodného registra a prejsť zo sústavy jednoduchého účtovníctva na sústavu podvojného účtovníctva. Pri prechode medzi sústavami postupuje podnikateľ podľa Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 21378/2003-92 z 11. novembra 2003, ktorým sa ustanovuje postup účtovania pri prechode zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva a postup účtovania pri prechode zo sústavy podvojného účtovníctva do sústavy jednoduchého účtovníctva pre podnikateľov a účtovné jednotky, ktoré vykonávajú inú samostatnú zárobkovú činnosť, ak preukazujú svoje výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov na účely zistenia základu dane z príjmov v znení neskorších predpisov²⁹. Pri prechode zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva je potrebné najskôr uzavrieť účtovné knihy jednoduchého účtovníctva k poslednému dňu bežného účtovného obdobia a zostaviť účtovnú závierku, ktorej súčasťou je výkaz o príjmoch a výdavkoch a výkaz o majetku a záväzkoch. Následne sa k prvému dňu nasledujúceho účtovného obdobia otvoria účtovné knihy v sústave podvojného účtovníctva.³⁰

Pri otváraní účtovných kníh v sústave podvojného účtovníctva sa podľa opatrenia „údaje z účtovných kníh v sústave jednoduchého účtovníctva účtujú ako začiatkové stavy príslušných účtov vytvorených v rámci účtovného rozvrhu so súvzťažným zápisom na ľarchu účtu alebo v prospech účtu 701 - Začiatkový účet súvahový.“³¹ Začiatkové stavy majetku zaúčtujeme na ľarchu daných majetkových účtov so súvzťažným zápisom v prospech účtu 701 – Začiatkový účet súvahový a začiatkové stavy záväzkov zaúčtujeme na ľarchu účtu 701 – Začiatkový účet súvahový so súvzťažným zápisom v prospech účtov daných záväzkov. Rozdiel medzi súčtom majetku a súčtom záväzkov sa následne zaúčtuje na ľarchu účtu 701 – Začiatkový účet súvahový so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa, ak je daný rozdiel kladný, alebo na ľarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 701 – Začiatkový účet súvahový, ak je daný rozdiel záporný.

Okrem toho sa pri otvorení účtovných kníh na ľarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 648 – Ostatné výnosy

²⁹ Ďalej len „opatrenie k prechodu“.

³⁰ Opatrenie k prechodu, § 2 ods. 1.

³¹ Opatrenie k prechodu, § 2 ods. 2.

z hospodárskej činnosti zaúčtuje suma „ocenenia odplatne obstaraných zásob, ak obstaranie zásob bolo uhradené, ocenenia zásob vlastnej výroby, ktoré sú v stave zásob vlastnej výroby, ocenenia krátkodobého finančného majetku, ak obstaranie krátkodobého finančného majetku bolo uhradené a úhrada bola uznaná na daňové účely ako výdavok na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov, ocenenia pohľadávky, ktorá sa pri vzniku pohľadávky účtuje v sústave podvojného účtovníctva súvzťažne s účtom výnosu, suma poskytnutého preddavku, ak jeho úhrada bola uznaná na daňové účely ako výdavok na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov.“³² Na ľarchu účtu 548 – Ostatné náklady na hospodársku činnosť so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa sa účtuje suma „ocenenia záväzku okrem dane z príjmov, ktorý sa v sústave podvojného účtovníctva účtuje pri vzniku záväzku súvzťažne s účtom nákladu zo spotrebovaných zásob, suma prijatého preddavku, ak prijatie preddavku bolo uznané na daňové účely ako príjem zahrnovaný do základu dane z príjmov, suma prijatej dotácie, ak prijatie dotácie bolo uznané na daňové účely ako príjem zahrnovaný do základu dane z príjmov“³³ Rezerva na opravu dlhodobého majetku, ktorá tvorí časť zostatku na účte 451 – Rezervy zákonné sa zaúčtuje na ľarchu uvedeného účtu so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby - podnikateľa.³⁴ Tabuľka č. 3 – Prechod zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva obsahuje vybrané účtovné prípady, ktoré sa účtujú pri otvorení účtovných kníh po prechode zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva.

Tabuľka č. 3 – Prechod zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Začiatkový stav dlhodobého nehmotného a hmotného majetku	01x, 02x, 03x	701
2.	Začiatkový stav obstarávaného dlhodobého majetku	04x	701
3.	Začiatkový stav zásob	11x, 12x, 13x	701
4.	Začiatkový stav peňažných prostriedkov a cenín	211, 221, 213	701
5.	Začiatkový stav pohľadávok	3xx	701
6.	Začiatkový stav záväzkov	701	2xx, 3xx, 4xx
7.	Kladný rozdiel medzi súčtom majetku a záväzkov	701	491
8.	Záporný rozdiel medzi súčtom majetku a záväzkov	491	701

³² Opatrenie k prechodu, § 3 písm. a).

³³ Opatrenia k prechodu, § 3 písm. b).

³⁴ Opatrenie k prechodu, § 3 písm. c).

9.	Odplatne obstarané zásoby (obstaranie bolo uhradené) Zásoby vlastnej výroby, ktoré sú v stave zásob vlastnej výroby Krátkodobý finančný majetok (obstaranie bolo uhradené) Pohľadávka, ktorá sa pri vzniku účtuje súvzťažne s účtom výnosu Poskytnutý preddavok	491	648
10.	Závazok, ktorý sa pri vzniku účtuje súvzťažne s účtom nákladu zo spotrebovaných zásob Prijatý preddavok Prijatá dotácia	548	491
11.	Rezerva na opravu dlhodobého majetku	451	491

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe opatrenia k prechodu a postupov účtovania

Prostredníctvom účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa účtujeme aj prevody majetku z osobného užívania do podnikania alebo z podnikania do osobného užívania. V prípade prevodu majetku z osobného užívania do podnikania účtujeme na ľarchu konkrétnych majetkových účtov so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa, zaúčtujeme teda zvýšenie majetku a zároveň zvýšenie vlastného imania podnikateľa. V tabuľke č. 4 – Prevod majetku z osobného užívania do podnikania uvádzame účtovné prípady, s ktorými sa môžeme stretnúť pri účtovaní prevodu, v závislosti od charakteru majetku, ktorý prevádzame.

Tabuľka č. 4 – Prevod majetku z osobného užívania do podnikania

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Prevod softvéru	013	491
2.	Prevod pozemku	031	491
3.	Prevod stavieb a budov	021	491
4.	Prevod samostatných hnutelných vecí a súborov hnutelných vecí	022	491
5.	Prevod ostatného dlhodobého hmotného majetku	029	491
6.	Prevod materiálu	112	491
7.	Prevod tovaru	132	491

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

Pri účtovaní prevodu majetku z podnikania do osobného užívania musíme pri dlhodobom majetku rozlišovať majetok odpisovaný a neodpisovaný. Prevod neodpisovaného majetku z podnikania do osobného užívania zaúčtujeme opačne ako jeho prevod z osobného užívania do podnikania, účtujeme teda na ľarchu účtu 491 – Vlastné

imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu neodpisovaného majetku. Napríklad prevod pozemku zaúčtujeme na ťarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa so súvzťažným zápisom v prospech účtu 031 – Pozemky. Rovnako by sme postupovali aj pri účtovaní prevodu materiálu, tovaru a iného nedopisovaného majetku.

V prípade odpisovaného dlhodobého majetku musíme na ťarchu účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa zaúčtovať oprávky vo výške zostatkovej ceny majetku. Súvzťažnými účtami, v prospech ktorých účtujeme, sú účty oprávok majetku, ktoré sa nachádzajú v účtových skupinách 07 – Oprávky k dlhodobému nehmotnému majetku a 08 – Oprávky k dlhodobému hmotnému majetku. Následne sa zaúčtuje vyradenie majetku z účtovníctva. Účtovné prípady súvisiace s prevodom majetku z podnikania do osobného užívania sú uvedené v tabuľke č. 5 – Prevod majetku z podnikania do osobného užívania.

Tabuľka č. 5 – Prevod majetku z podnikania do osobného užívania

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Prevod pozemku	491	031
2.	Prevod materiálu	491	112
3.	Prevod tovaru	491	132
4a.	Zúčtovanie oprávok k softvéru	491	073
4b.	Vyradenie softvéru	073	013
5a.	Zúčtovanie oprávok k stavbám a budovám	491	081
5b.	Vyradenie stavieb a budov	081	021
6a.	Zúčtovanie oprávok k samostatným hnutelným veciam a súborom hnutelných vecí	491	082
6b.	Vyradenie samostatných hnutelných vecí a súborov hnutelných vecí	082	022
7a.	Zúčtovanie oprávok k ostatnému dlhodobému nehmotnému majetku	491	079
7b.	Vyradenie ostatného dlhodobého nehmotného majetku	079	019
8a.	Zúčtovanie oprávok k ostatnému dlhodobému hmotnému majetku	491	089
8b.	Vyradenie ostatného dlhodobého hmotného majetku	089	029

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

Fyzická osoba – podnikateľ môže majetok získať aj prijatím daru od iných subjektov. Darovanie majetku účtujeme rovnako ako vklad do podnikania alebo prevod majetku z osobného užívania do podnikania – na ťarchu majetkového účtu so súvzťažným zápisom v prospech účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. Účtovanie darovaného majetku uvádzame v tabuľke č. 6 – Darovanie majetku.

Tabuľka č. 6 – Darovanie majetku

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Peňažný dar v hotovosti	211	491
2.	Peňažný dar na bankový účet	221	491
3.	Darovanie softvéru	013	491
4.	Darovanie pozemku	031	491
5.	Darovanie hnuiteľných vecí s súborov hnuiteľných vecí	022	491
6.	Darovanie ostatného dlhodobého nehmotného majetku	019	491
7.	Darovanie ostatného dlhodobého hmotného majetku	029	491
8.	Darovanie materiálu	112	491
9.	Darovanie tovaru	132	491

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

3.2 Účtovanie vlastného imania v obchodných spoločnostiach

Problematiku účtovania vlastného imania si rozoberieme aj v obchodných spoločnostiach. Podľa Obchodného zákonníka je obchodná spoločnosť „*právnickou osobou založenou za účelom podnikania*.“³⁵ Obchodné spoločnosti delíme na dve základné skupiny, a to osobné a kapitálové. Medzi osobné obchodné spoločnosti patrí verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť. Kapitálovými spoločnosťami sú spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a relatívne nová forma, ktorou je jednoduchá spoločnosť na akcie. Podobné postavenie ako majú obchodné spoločnosti, majú aj právnické osoby, ktoré boli založené podľa práva Európskej únie.³⁶ Obchodné spoločnosti sa povinne zapisujú do obchodného registra a účtujú v sústave podvojného účtovníctva. Najčastejšou právnou formou obchodných spoločností v Slovenskej republike je spoločnosť s ručením obmedzeným.

Spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie majú zákonom stanovenú povinnosť vytvárať základné imanie, ktorého výška sa zapisuje do obchodného registra. Verejná obchodná spoločnosť nemusí zo zákona vytvárať základné imanie. V prípade komanditnej spoločnosti má povinnosť vkladov iba skupina spoločníkov, ktorí sa nazývajú komanditisti. Základné imanie je v Obchodnom zákonníku definované ako „*peňažné vyjadrenie súhrnu peňažných i nepeňažných vkladov všetkých spoločníkov do spoločnosti*.“³⁷ Vkladom teda môžu byť peňažné prostriedky a iný druh majetku, ktorého hodnota sa dá oceniť peniazmi. Základné imanie predstavuje trvalý vlastný

³⁵ Obchodný zákonník, § 56 ods. 1.

³⁶ Obchodný zákonník, § 56 ods. 1.

³⁷ Obchodný zákonník, § 58 ods. 1.

zdroj majetku. Základné imanie akciovej spoločnosti „je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou.“³⁸

Okrem základného imania musia kapitálové spoločnosti (akciová spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným) tvoriť aj rezervný fond, ktorý sú povinné každoročne dopĺňať zo zisku v súlade s ustanoveniami Obchodného zákonníka; akciová spoločnosť vytvára rezervný fond povinne už pri vzniku, spoločnosť s ručením obmedzeným ho pri svojom vzniku môže vytvoriť dobrovoľne. Spoločnosti môžu vytvárať aj iné fondy, či už kapitálové fondy tvorené pri vzniku spoločnosti alebo fondy, ktoré sa tvoria z dosiahnutého zisku. Všetky tieto položky vrátane prevedených výsledkov hospodárenia a výsledku hospodárenia za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie tvoria vlastné imanie obchodných spoločností.

Účtovné prípady týkajúce sa vlastného imania obchodných spoločností sa účtujú prostredníctvom účtov, ktoré sa v rámci účtovnej osnovy nachádzajú v účtovnej triede 4 – Kapitálové účty a dlhodobé záväzky. Tabuľka č. 7 – Účty vlastného imania obchodných spoločností obsahuje účtové skupiny a účty, na ktorých obchodné spoločnosti účtujú o vlastnom imaní.

Tabuľka č. 7 – Účty vlastného imania obchodných spoločností

Účtovná skupina	Účet
41 – Základné imanie a kapitálové fondy	411 – Základné imanie
	412 – Emisné ážio
	413 – Ostatné kapitálové fondy
	414 – Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov
	415 – Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastí
	416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení
	417 – Zákonný rezervný fond z kapitálových vkladov
	419 – Zmeny základného imania
42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia	421 – Zákonný rezervný fond
	423 – Štatutárne fondy

³⁸ Obchodný zákonník, § 154 ods. 1.

	427 – Ostatné fondy
	428 – Nerozdelený zisk minulých rokov
	429 – Neuhradená strata minulých rokov
43 – Výsledok hospodárenia	431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe rámcovej účtovej osnovy pre podnikateľov

Vklady do základného imania, ktoré sa spoločníci zaviazali vložiť do spoločnosti, predstavujú pohľadávky spoločnosti voči spoločníkom. Vznik týchto pohľadávok účtujeme na ľarchu účtu 353 – Pohľadávky za upísané vlastné imanie. Konečný zostatok uvedeného účtu nám poskytuje informácie o tom, aká suma upísaných vkladov zatiaľ nebola splatená. Pri vzniku spoločnosti účtujeme pohľadávky za upísané vlastné imanie na ľarchu účtu 353 – Pohľadávky za upísané vlastné imanie so súvzťažným zápisom v prospech účtu 411 – Základné imanie. Na účte 411 – Základné imanie môžeme účtovať až na základe výpisu z obchodného registra, keď je základné imanie zapísané do obchodného registra.

Každú zmenu výšky základného imania, či už jeho zvýšenie alebo zníženie, ktoré ešte nebolo zapísané do obchodného registra, účtujeme prostredníctvom účtu 419 – Zmeny základného imania. Upísanie nových vkladov do základného imania, teda jeho zvýšenie, zaúčtujeme ako pohľadávku na účte 353 – Pohľadávky za upísané vlastné imanie. Výšku základného imania môžeme zvýšiť aj z iných vlastných zdrojov, pričom účtujeme vždy na ľarchu účtov vlastných zdrojov so súvzťažným zápisom v prospech účtu 419 – Zmeny základného imania. Keď bude zvýšenie základného imania zapísané do obchodného registra, preúčtujeme danú sumu na účet 411 – Základné imanie, účtujeme teda na ľarchu účtu 419 – Zmeny základného imania so súvzťažným zápisom v prospech účtu 411 – Základné imanie.

K zníženiu základného imania môže dôjsť napríklad z dôvodu odchodu niektorého spoločníka, ktorému bude vyplatený jeho vklad. Spoločnosti v takom prípade vzniká záväzok voči danému spoločníkovi. Zníženie základného imania účtujeme na ľarchu účtu 419 – Zmeny základného imania so súvzťažným zápisom v prospech účtu 365 – Ostatné záväzky voči spoločníkom a členom. Základné imanie môžeme znížiť aj v prípade úhrady straty, kedy účtujeme na ľarchu účtu 419 – Zmeny základného imania so súvzťažným zápisom v prospech účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní. Na základe výpisu z obchodného registra preúčtujeme zníženie na ľarchu účtu 411 – Základné imanie so súvzťažným zápisom v prospech účtu 419 – Zmeny základného imania.

Pri účtovaní rezervného fondu musíme rozoznávať účet 417 – Zákonný rezervný fond z kapitálových vkladov, ktorý sa tvorí z vkladov pri vzniku spoločnosti, a účet 421 – Zákonný rezervný fond, ktorý spoločnosť vytvára z dosiahnutého zisku. Pri vzniku spoločnosti účtujeme tvorbu rezervného fondu na ťarchu účtu 353 – Pohľadávky za upísané vlastné imanie so súvzťažným zápisom v prospech účtu 417 – Zákonný rezervný fond z kapitálových vkladov. Tvorbu rezervného fondu zo zisku zaúčtujeme na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní alebo 428 – Nerozdelený zisk minulých rokov so súvzťažným zápisom v prospech účtu 421 – Zákonný rezervný fond. Zákonný rezervný fond sa vytvára za účelom krytia strát, ktoré môžu spoločnosti vzniknúť. Prostriedky rezervného fondu sa používajú napríklad na usporiadanie výsledku hospodárenia – straty. Použitie rezervného fondu na úhradu straty účtujeme na ťarchu účtu 417 – Zákonný rezervný fond z kapitálových vkladov alebo 421 – Zákonný rezervný fond so súvzťažným zápisom v prospech účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní.

Spoločnosti môžu vytvárať aj kapitálový fond z príspevkov spoločníkov alebo akcionárov, o ktorom sa účtuje prostredníctvom účtu 413 – Ostatné kapitálové fondy. S účinnosťou od 01. 01. 2018 sa na účte 413 – Ostatné kapitálové fondy „*účtujú peňažné príspevky a nepeňažné príspevky do kapitálového fondu z príspevkov.*“³⁹

V akciovej spoločnosti patrí medzi kapitálové fondy aj emisné ážio, ktoré vzniká v prípade, že emisný kurz akcie je vyšší ako jej menovitá hodnota. Predstavuje rozdiel medzi emisným kurzom a menovitou hodnotou akcie. Účtujeme o ňom na účte 412 – Emisné ážio. Pri vzniku emisného ážia účtujeme v prospech uvedeného účtu. Podľa postupov účtovania účtujeme na účte 412 – Emisné ážio „*rozdiel medzi menovitou hodnotou vydaných akcií a sumou platenou za akcie (emisný kurz) alebo vkladov pri zvyšovaní základného imania upísaním nových akcií alebo vkladov.*“⁴⁰

Prostredníctvom účtu 423 – Štatutárne fondy účtujeme o fondoch, ktoré sa tvoria na základe rozhodnutia štatutárneho orgánu spoločnosti. Spoločnosť ich môže vytvárať z výsledku hospodárenia v schvaľovaní alebo z nerozdeleného zisku minulých rokov. Tvorbu štatutárnych fondov zaúčtujeme na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní alebo 428 – Nerozdelený zisk minulých rokov so súvzťažným zápisom

³⁹ Postupy účtovania, § 59 ods. 6.

⁴⁰ Postupy účtovania, § 59 ods. 5.

v prospech účtu 423 – Štatutárne fondy. Použitie štatutárnych fondov účtujeme na ťarchu účtu 423 – Štatutárne fondy.

Obchodné spoločnosti si zo zisku môžu vytvárať aj ďalšie fondy, o ktorých účtujeme na účte 427 – Ostatné fondy. Tvorba fondov sa účtuje na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní alebo 428 – Nerozdelený zisk minulých rokov so súvzťažným zápisom v prospech účtu 427 – Ostatné fondy. Na ťarchu účtu 427 – Ostatné fondy zaúčtujeme použitie daných fondov.

Medzi účty vlastného imania spoločností zaraďujeme aj účty oceňovacích rozdielov. Na účte 414 – Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov sa účtujú oceňovacie rozdiely, ktoré vznikajú pri zmene reálnej hodnoty niektorých druhov majetku a záväzkov. Účet 415 – Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastín slúži iba na účtovanie rozpustenia oceňovacích rozdielov, pretože sa tieto oceňovacie rozdiely v súčasnosti neúčtujú. Na účte 416 – Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení účtujeme rozdiely medzi reálnou hodnotou a účtovnou hodnotou majetku a záväzkov účtovnej jednotky, ktorá zaniká bez likvidácie.

Výsledok hospodárenia, ktorý spoločnosť dosiahla v bezprostredne predchádzajúcom účtovnom období, sa na začiatku bežného účtovného obdobia pri otváraní účtov zaúčtuje na účet 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní. Súvzťažným účtom je účet 701 – Začiatkový účet súvahový. Ak spoločnosť dosiahla zisk, účtujeme na ťarchu účtu 701 – Začiatkový účet súvahový so súvzťažným zápisom v prospech účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní, v prípade straty opačne. Účet 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní nemôže mať na konci účtovného obdobia pri uzatváraní účtovných kníh konečný zostatok. Spoločníci musia do konca bežného účtovného obdobia rozhodnúť o tom, ako bude rozdelený zisk, respektíve ako bude usporiadaná strata. Pri rozdeľovaní zisku účtujeme na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní, súvzťažné účty, v prospech ktorých účtujeme, závisia od účelu použitia zisku. Na ťarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní účtujeme aj „*tantiémy a dividendy na výplatu podľa rozhodnutia účtovnej jednotky o rozdelení účtovného zisku, ak sa na ne netvorí osobitné fondy zo zisku.*“⁴¹ Pri úhrade straty účtujeme opačne, na ťarchu daných účtov so súvzťažným zápisom v prospech účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní.

⁴¹ Postupy účtovania, § 59 ods. 15.

Príklad rozdelenia zisku a usporiadania straty si ukážeme v tabuľke č. 8 – Rozdelenie zisku a v tabuľke č. 9 – Usporiadanie straty.

Tabuľka č. 8 – Rozdelenie zisku

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Prídel do zákonného rezervného fondu	431	421
2.	Prídel do štatutárnych fondov	431	423
3.	Tvorba ostatných fondov	431	427
4.	Tvorba sociálneho fondu	431	472
5.	Úhrada straty minulých rokov	431	429
6.	Podiely na zisku spoločníkov	431	364
7.	Prevod nerozdeleného zisku do budúcich období	431	428

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

Tabuľka č. 9 – Usporiadanie straty

Text účtovného prípadu		MD	D
1.	Úhrada straty zo zákonného rezervného fondu z kapitálových vkladov	417	431
2.	Úhrada straty zo zákonného rezervného fondu	421	431
3.	Úhrada straty z ostatných fondov	427	431
4.	Úhrada straty z nerozdeleného zisku minulých rokov	428	431
5.	Pohľadávka voči spoločníkom pri úhrade straty	354	431
6.	Prevod neuhradenej straty do budúcich období	429	431

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe postupov účtovania

Účty 428 – Nerozdelený zisk minulých rokov a 429 – Neuhradená strata minulých rokov slúžia okrem už spomínaných prípadov aj na účtovanie významných opráv chýb minulých účtovných období a rozdielov, ktoré vznikajú pri zmene používaných účtovných zásad a účtovných metód. Na uvedených účtoch sa tiež účtuje pri niektorých účtovných prípadoch spojených s účtovaním odloženej dani z príjmov v účtovných jednotkách, ktoré majú povinnosť účtovať o odloženej dani alebo sa rozhodnú o nej účtovať. Všetky účtovné prípady, pri ktorých účtujeme na účtoch 428 – Nerozdelený zisk minulých rokov alebo 429 – Neuhradená strata minulých rokov, sú ustanovené v postupoch účtovania.

Záver

Podnikanie ako fyzická osoba – podnikateľ vo forme živnostníkov, slobodných povolání alebo samostatne hospodáriacich roľníkov patrí na Slovensku medzi najrozšírenejšie formy podnikania. Fyzická osoba, ktorá podniká alebo vykonáva inú samostatnú zárobkovú činnosť, má povinnosť viesť účtovníctvo a považujeme ju za účtovnú jednotku (s výnimkou fyzickej osoby, ktorá vedie daňovú evidenciu). Väčšina fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku uprednostňuje vedenie účtovníctva v sústave jednoduchého účtovníctva, no môžu sa dobrovoľne rozhodnúť aj pre účtovanie v sústave podvojného účtovníctva. V prípade, že je fyzická osoba – podnikateľ zapísaná v obchodnom registri, má povinnosť účtovať v sústave podvojného účtovníctva.

Ak vedie fyzická osoba – podnikateľ účtovníctvo v sústave podvojného účtovníctva, riadi sa pri účtovaní postupmi účtovania pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva a používa rámcovú účtovú osnovu pre podnikateľov. Účtovníctvo fyzickej osoby – podnikateľa sa odlišuje od účtovníctva obchodných spoločností účtovaním vlastného imania podnikateľa. Účty vlastného imania sa nachádzajú v účtovej triede 4 - Kapitálové účty a dlhodobé záväzky. Fyzická osoba – podnikateľ účtuje o svojom vlastnom imaní prostredníctvom účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. Prostredníctvom uvedeného účtu účtuje fyzická osoba – podnikateľ vklady do podnikania, výbery, prijaté dary, prevody majetku a výsledok hospodárenia za predchádzajúce účtovné obdobie. Okrem účtu 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa používa účet 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní, ktorý slúži na zaúčtovanie dosiahnutého výsledku hospodárenia. Iné účty vlastného imania z rámcovej účtovej osnovy fyzická osoba – podnikateľ pri účtovaní o vlastnom imaní nevyužíva.

Výhodou fyzickej osoby – podnikateľa oproti kapitálovým obchodným spoločnostiam je, že pri svojom vzniku nemusí vytvárať základné imanie. Takisto nie je stanovený žiadny vklad, ktorý by daná fyzická osoba bola povinná vložiť do podnikania. Podnikateľ vloží do podnikania určitý majetok v určitej hodnote podľa vlastného rozhodnutia. Na založenie podnikania stačí iba jedna fyzická osoba, ktorá daný podnik vlastní a spravidla sa zúčastňuje na vykonávaní podnikateľskej činnosti, čo jej umožňuje priamy kontakt so zákazníkmi. Všetky rozhodnutia robí podnikateľ sám, je nezávislý. Zisk, ktorý z podnikateľskej činnosti dosiahne, sa nerozdeľuje, ale ostáva v celej výške podnikateľovi. Preúčtuje sa teda z účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní na účet

491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa. Podnikateľ sa sám rozhodne, ako dosiahnutý zisk ďalej použije. Oproti kapitálovým obchodným spoločnostiam však fyzická osoba – podnikateľ ručí za záväzky nielen majetkom podniku, ale aj celým svojím osobným majetkom.

Keďže fyzická osoba – podnikateľ nevytvára základné imanie, kapitálové fondy, fondy z dosiahnutého zisku a ani neprevádza výsledok hospodárenia do budúcich období, pri účtovaní o vlastnom imaní na rozdiel od obchodných spoločností nepoužíva účty z účtových skupín 41 – Základné imanie a kapitálové fondy a 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia. Účtovanie o vlastnom imaní je teda u fyzickej osoby – podnikateľa jednoduchšie, pretože všetky účtovné prípady týkajúce sa vlastného imania účtuje prostredníctvom jedného účtu, ktorým je účet 491 – Vlastné imanie fyzickej osoby – podnikateľa.

Obchodné spoločnosti účtujú o vlastnom imaní odlišne od fyzickej osoby – podnikateľa. Účty vlastného imania obchodných spoločností sa nachádzajú v účtových skupinách 41 – Základné imanie a kapitálové fondy, 42 – Fondy tvorené zo zisku a prevedené výsledky hospodárenia a 43 – Výsledok hospodárenia. Na uvedených účtoch účtujú o základnom imaní, kapitálových fondoch, ktoré sa tvoria pri vzniku spoločnosti, fondoch vytvorených z dosiahnutého zisku, prevedených výsledkoch hospodárenia (nerozdelený zisk minulých rokov, neuhradená strata minulých rokov) a výsledku hospodárenia, ktorý spoločnosť dosiahla v bezprostredne predchádzajúcom účtovnom období.

Obchodné spoločnosti delíme na osobné a kapitálové obchodné spoločnosti. Osobné obchodné spoločnosti, medzi ktoré patrí verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť, majú niektoré znaky spoločné s fyzickou osobou – podnikateľom: nemajú zákonom stanovenú povinnosť vytvárať základné imanie a zákonný rezervný fond, spoločníci ručia za záväzky celým svojím majetkom. Výnimku tvoria komanditisti v rámci komanditnej spoločnosti, ktorí majú stanovený minimálny vklad do podnikania a ručia iba do výšky tohto vkladu. Kapitálové obchodné spoločnosti, ktorými sú spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie, musia povinne vytvárať základné imanie a spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť tiež zákonný rezervný fond, o ktorých musia účtovať na účtoch 411 – Základné imanie, 417 – Zákonný rezervný fond z kapitálových vkladov a 421 – Zákonný rezervný fond.

Oproti fyzickej osobe – podnikateľovi je nevýhodou obchodných spoločností najmä to, že dosiahnutý zisk sa delí medzi viacerých spoločníkov, pričom spoločnostiam vznikajú záväzky voči spoločníkom účtované na účte 364 – Záväzky voči spoločníkom a členom pri rozdeľovaní zisku. V prípade niektorých spoločností sa zo zisku vytvárajú fondy, ktorých tvorba je buď zákonom stanovená alebo sa pre ich tvorbu spoločnosť sama rozhodne. Účtujeme o nich na účtoch 421 – Zákonný rezervný fond, 423 – Štatutárne fondy a 427 – Ostatné fondy.

Fyzické osoby, ktoré chcú začať podnikateľ, sa rozhodujú, ktorá právna forma im najviac vyhovuje, na základe výhod a nevýhod jednotlivých právnych foriem a tiež na základe oblastí, v ktorej chcú podnikateľ. V podmienkach Slovenskej republiky sa fyzické osoby rozhodujú najmä medzi podnikaním ako fyzická osoba – podnikateľ (predovšetkým vo forme živností) a založením spoločnosti s ručením obmedzeným.

Podnikanie ako fyzická osoba – podnikateľ je vhodná pre malých podnikateľov, ktorí nemajú potrebné prostriedky na založenie spoločnosti s ručením obmedzeným. Určitým kapitálom však musia disponovať aj pri založení podnikania ako fyzická osoba – podnikateľ, napriek tomu, že legislatíva nevyžaduje vytvoriť základné imanie ani iný vklad. Keďže podnikanie zakladá a riadi iba jedna fyzická osoba, je daná forma výhodná pre fyzické osoby, ktoré chcú podnikateľ sami, nezávisle od iných spoločníkov Spoločnosť s ručením obmedzeným môže tiež založiť len jedna fyzická osoba, musela by však disponovať potrebným kapitálom. Fyzická osoba – podnikateľ, v prípade, že nie je povinná účtovať v sústave podvojného účtovníctva, sa taktiež môže rozhodnúť, ktorá sústava účtovníctva mu viac vyhovuje a v ktorej chce viesť svoje účtovníctvo. Ak by si chcel založiť spoločnosť s ručením obmedzeným, nemal by možnosť výberu a musel by povinne účtovať iba v sústave podvojného účtovníctva.

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie:

1. BAŠTINCOVÁ, Anna. 2016. *Účtovníctvo a dane fyzických osôb*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-534-7.
2. CENIGOVÁ, Anna. 2016. *Podvojný účtovníctvo podnikateľov*. 16. vydanie. Bratislava: Ceniga, 2016. 701 s. ISBN 978-80-969946-7-0.
3. MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Anna. 2014. *Podnik a podnikanie*. 2. vyd. Bratislava: Sprint 2, 2014. 215 s. ISBN 978-80-89710-04-1.
4. MAJTÁN, Štefan a kol. 2014. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint 2, 2014. 323 s. ISBN 978-80-89710-05-8.
5. MÁZIKOVÁ, Katarína – MATEÁŠOVÁ, Martina – ONDRUŠOVÁ, Lucia. 2016. *Účtovníctvo podnikateľských subjektov I*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. 292 s. ISBN 978-80-8161-405-0.
6. ŠLOSÁROVÁ, Anna a kol. 2016. *Účtovníctvo*. 2. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. 296 s. ISBN 978-80-8168-444-9.

Právne normy:

7. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
8. Zákon č. 531/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
9. Opatrenie Ministerstva financií SR č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov
10. Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov
11. Zákon č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov
12. Zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov v znení neskorších predpisov
13. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
14. Zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov
15. Opatrenia Ministerstva financií SR č. 21378/2003-92 z 11. novembra 2003, ktorým sa ustanovuje postup účtovania pri prechode zo sústavy jednoduchého účtovníctva do sústavy podvojného účtovníctva a postup účtovania pri prechode zo sústavy

podvojného účtovníctva do sústavy jednoduchého účtovníctva pre podnikateľov a účtovné jednotky, ktoré vykonávajú inú samostatnú zárobkovú činnosť, ak preukazujú svoje výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov na účely zistenia základu dane z príjmov v znení neskorších predpisov

Internetové zdroje:

16. PIKO, Martin. Slobodné povolania [online]. *On-line magazín o podnikaní Podnikajte.sk*. Považská Bystrica: Podnikajte.sk, 15. 01. 2013. [cit. 2017-11-15]. ISSN 1338-2187. Dostupné na [https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/845/category/pravne-formy/article/slobodne-povolania.xhtml].
17. ŽIERIKOVÁ, Ivana. Samostatne hospodáriaci roľník – ako začať podnikat' v poľnohospodárstve? [online]. *On-line magazín o podnikaní Podnikajte.sk*. Považská Bystrica: Podnikajte.sk, 15. 04. 2013. [cit. 2017-11-15]. ISSN 1338-2187. Dostupné na [https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/908/category/pravne-formy/article/samostatne-hospodariaci-rolnik.xhtml].